

ФОРМУВАННЯ ВНУТРІШНЬОЇ МОТИВАЦІЇ ДО РУХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ СЕРЕДНІХ КЛАСІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ВАРІАТИВНОГО МОДУЛЯ «БАСКЕТБОЛ»

Вознюк Тетяна, Свиричук Наталія, Галайдюк Микола

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

Анотація:

Актуальність. У статті аналізується можливість формування внутрішньої мотивації дітей та юнацтва до збільшення власної рухової активності через підвищення рівня теоретичних знань та усвідомлене ставлення до власного здоров'я. **Метою дослідження** є визначення методів і засобів формування внутрішньої мотивації школярів на уроках фізичної культури за варіативним модулем «Баскетбол». **Методи дослідження:** аналіз і узагальнення літературних джерел, педагогічне спостереження, анкетування, педагогічний експеримент, методи математичної статистики. **Результати роботи.** На основі проведеного анкетування учнів основної школи визначено, що основним джерелом інформації для всіх є мережа Інтернет. Водночас з'ясовано, що літературні та інформаційні медіа-ресурси не користуються великою популярністю у всіх школярів. Розроблена та впроваджена в навчальний процес учнів 5-х класів програма формування теоретичних знань за варіативним модулем «Баскетбол», заснована на створенні освітнього середовища з позитивною мотивацією до пізнання. **Ключові висновки.** Експериментально доведено, що застосування розробленої програми, що містила комплекс заходів, спрямованих на підвищення рівня теоретико-методичних знань сприяла засвоєнню навчального матеріалу з усіх тем варіативного модуля «Баскетбол» в учнів 5-х класів. Усвідомлення отриманих знань спонукало учнів експериментальної групи до підвищення рівня рухової активності за рахунок виконання ранкової гімнастики, відвідування спортивних секцій, занять фізичною рекреацією.

Ключові слова:

урок фізичної культури, мотиви, знання, рухова активність, комплексний підхід

Formation of internal motivation for motor activity of middle school students in the study of the variable module «Basketball»
Vozniuk Tetiana, Svirshchuk Natalia, Galaidyuk Mykola

Topicality. The article analyzes the possibility of forming the internal motivation of children and youth to increase their own motor activity by increasing the level of theoretical knowledge and a conscious attitude to their own health. **The purpose of the study** is to determine the methods and means of forming the internal motivation of students in physical education classes on a variable module "Basketball". **Research methods:** analysis and generalization of literature sources, pedagogical observation, questionnaires, pedagogical experiment, methods of mathematical statistics. **Results of work.** Based on a survey of primary school students, it was determined that the main source of information for all is the Internet, while it was found that literary and informational media resources are not very popular with all students. Developed and implemented in the educational process of 5th grade students a program of formation of theoretical knowledge on the variable module "Basketball", based on the creation of an educational environment with a positive motivation for cognition. **Key findings.** It is experimentally proved that the application of the developed program, which contained a set of measures aimed at increasing the level of theoretical and methodological knowledge, contributed to the assimilation of educational material on all topics of the variable module "Basketball" for 5th grade students. Awareness of the acquired knowledge encouraged experimental group of students to increase the level of motor activity by performing morning gymnastics, attending sports sections, physical recreation.

Keywords:

physical education lesson, motives, knowledge, motor activity, complex approach

Формирование внутренней мотивации к двигательной деятельности учащихся средних классов при изучении вариативного модуля «Баскетбол»
Вознюк Татьяна, Свиричук Наталья, Галайдюк Николай

Актуальность. В статье анализируется возможность формирования внутренней мотивации детей и юношества к увеличению собственной двигательной активности путем повышения уровня теоретических знаний и осознанного отношения к собственному здоровью. **Целью исследования** является определение методов и средств формирования внутренней мотивации школьников на уроках физической культуры по вариативному модулю «Баскетбол». **Методы исследования:** анализ и обобщение литературных источников, педагогическое наблюдение, анкетирование, педагогический эксперимент, методы математической статистики. **Результаты работы.** На основе проведенного анкетирования учащихся основной школы определено, что основным источником информации для всех является сеть Интернет. Одновременно выяснилось, что литературные и информационные медиаресурсы не пользуются большой популярностью у всех школьников. Разработана и внедрена в учебный процесс учащихся 5-х классов программа формирования теоретических знаний по вариативному модулю «Баскетбол», основанная на создании образовательной среды с положительной мотивацией к познанию. **Ключевые выводы.** Экспериментально доказано, что применение разработанной программы, содержащей комплекс мероприятий, направленных на повышение уровня теоретико-методических знаний, способствовала усвоению учебного материала по всем темам вариативного модуля «Баскетбол» у учащихся 5-х классов. Осознание полученных знаний побудило учеников экспериментальной группы к повышению уровня двигательной активности за счет выполнения утренней гимнастики, посещения спортивных секций, занятий физической рекреацией.

Ключевые слова:

урок физической культуры, мотивы, знания, двигательная активность, комплексный подход

Постановка проблеми. Науково-технічний процес активно впливає на сучасне життя людства. З одного боку, впровадження високих технологій і унікального обладнання полегшує працю та побут, але з іншого, своїм еколого-техногенним впливом на природне середовище призводить до

погіршення здоров'я населення. Це легко помітити на наших дітях, їх світ сьогодні побудований на віртуальному спілкуванні та комп'ютерних іграх. До цього додається навчальне перевантаження, відсутність активного дозвілля та банальне небажання фізично напружуватися, займатися спортом.

У травні 2020 р. на XIV Всеукраїнському фестивалі науки завідувачка лабораторії соціальних детермінант здоров'я дітей ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва НАМН України» Гозак С.В. констатувала, що «за останні 5-7 років відбулось зниження рівня рухової активності дітей на 16,5%, причому це особливо виражено – серед дівчат, у яких ймовірність вести малорухливий спосіб життя вище в 2,5 рази, ніж у хлопців». Загалом було встановлено, що малорухливий спосіб життя характерний для 75,6% сучасних міських учнів середнього шкільного віку. Також було визначено, що за період від молодшого до старшого шкільного віку з усіх видів статичної (малорухливої) діяльності найбільше зростає тривалість комп'ютерної діяльності та комп'ютерних ігор – у 3,3 рази, далі йдуть виконання домашніх завдань на комп'ютері – у 2,2 рази, звичайних домашніх завдань – у 1,5 рази, телебачення – у 1,3 рази [5]. За період світової пандемії COVID-19 ці цифри значно збільшилися. Такий стан речей не може негативно не відбиватися на здоров'ї дітей. Відомо, що низька фізична активність є найвагомим фактором ризику появи та розвитку різноманітних захворювань серцево-судинної, нервової, дихальної систем, опорно-рухового апарату тощо.

Наведені факти свідчать, що формування внутрішньої мотивації дітей та юнацтва до підвищення власної рухової активності через свідоме ставлення до свого здоров'я є актуальним напрямком удосконалення шкільної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичний аналіз наукової та методичної літератури показав, що проблема рухової активності в теорії та практиці фізичного виховання і спорту завжди займала одне з провідних місць. А основними напрямками для її розв'язання науковці називали формування знань із фізичної культури, позитивних мотивів та потреби до цих занять, виховання бажання систематично займатися фізичною культурою та спортом і отримувати задоволення від цього [3, 8, 13, 15].

Що стосується організації навчальної діяльності школярів, то її визначальним компонентом є мотивація [1, 16]. Розрізняють внутрішні (спрямовані на саморозвиток) і зовнішні (самоствердження, обов'язок, винагорода) мотиви. Передумовою успіху є сформованість спонукальної сфери, розвиток якої потребує цілеспрямованого педагогічного впливу. Навчальна мотивація ґрунтується на потребі, що стимулює пізнавальну активність дитини, її готовність до засвоєння знань. Однак сама потреба не визначає характеру діяльності, її предмет окреслюється тоді, коли дитина починає діяти [12, 17]. Важливою умовою фізичного виховання є наявність пізнавальної потреби і мотиву самовдосконалення, самореалізації та самовираження.

Знання, отримані на уроках з фізичної культури стають для учнів підґрунтям підвищення мотивації та інтересу до спортивних занять, набувають загального довідково-інформаційного характеру [2, 9, 14].

Зазначено, що мотивація навчальної діяльності на уроках фізичної культури може відбуватися шляхом використання творчих завдань і методу проєктів, на основі діяльнісного підходу до навчання, прагнення учнів до самоосвіти та самовдосконалення [4, 6, 7, 11].

Мета дослідження – визначити методи та засоби формування внутрішньої мотивації школярів на уроках фізичної культури за варіативним модулем «Баскетбол».

Матеріал і методи дослідження. В дослідженні брали участь учні 5-9 класів загальноосвітніх шкіл м. Вінниці, в загальній кількості 268 осіб. Усі учасники надали згоду на участь в експерименті.

Дослідження було організовано в два етапи. На першому етапі за допомогою анкетування вивчили джерела інформації з фізичної культури і спорту, якими користуються учні основної школи; визначили рівень теоретичних знань з баскетболу та рівень фізичної активності школярів 5-х класів (n=148). На другому етапі був проведений порівняльний експеримент з учнями 5-х класів, які вивчали варіативний модуль «Баскетбол», метою якого було обґрунтування експериментальної методики формування внутрішньої мотивації до занять фізичною культурою і спортом. Впровадження розробленої програми тривало упродовж 5-ти місяців. У дослідженні застосовувалися наступні методи:

- анкетування учнів 6-9 класів щодо визначення джерел інформації про теоретичні відомості з фізичної культури (анонімно). В опитуванні взяли участь 240 учнів загальноосвітніх шкіл м. Вінниці, по 60 осіб з 6-х, 7-х, 8-х і 9-х класів (по 30 хлопчиків і 30 дівчат), респонденти обиралися за більшою кількістю відвідування уроків фізичної культури.;

- педагогічний експеримент проводився з метою перевірки гіпотези дослідження щодо формування рівня теоретико-методичних знань був проведений. На першому етапі вивчалась ефективність традиційної методики щодо формування спеціальних знань з варіативного модуля «Баскетбол» в учнів середніх класів. На другому етапі був проведений порівняльний педагогічний експеримент, що передбачав виявлення ефекту застосування методики підвищення теоретичних знань учнів середніх класів на основі застосування комплексного підходу, а також використання комп'ютерного тестування в двох режимах (тренінгу і контролю).

Результати дослідження. Визначаючи провідне місце спеціальних знань у формуванні внутрішньої мотивації до рухової діяльності, ми провели анкетування серед учнів 6-9 класів. Це дало змогу з'ясувати основні джерела інформації, якими користуються учні для підвищення рівня своїх знань з фізичної культури (табл. 1).

Таблиця 1

Результати анкетування учнів середніх класів щодо отримання інформації з фізичної культури

Джерела інформації	Рейтинг використання джерел інформації учнями				
	6-х класів (n=60)	7-х класів (n=60)	8-х класів (n=60)	9-х класів (n=60)	У середньому
Вчитель фізичної культури	3	2	3	5	3
Інтернет ресурси	1	1	1	1	1
Телебачення	5	6	5	2	4
Друзі	6	4	4	7	6
Спортивна секція	4	3	2	3	2
Література, преса	7	7	7	4	7
Батьки	2	5	6	6	5

Як бачимо, відповіді школярів різного віку мали лише окремі збіги. Так, основним джерелом інформації для всіх є інтернет, водночас з'ясовано, що літературні й інформаційні медіа-ресурси не користуються великою популярністю у всіх школярів.

Цікаво, що з віком батьки втрачають свої позиції у наданні інформації, їх місце поступово займають друзі та тренери спортивних секцій.

Що стосується вчителя фізичної культури, то в середньому він займає 3 місце у рейтингу, хоча учні 9-х класів оцінили його на 5 місце. Можливо це стало відповіддю на позицію вчителів, згідно з якою старші школярі повинні навчитися самостійно шукати необхідну інформацію.

Для того, щоб змінити якість викладання та засвоєння знань з варіативного модуля «Баскетбол» учнями 5-х класів, ми застосували цілу низку заходів (табл. 2).

Таблиця 2

Програма педагогічного експерименту

№	Зміст заходу	Термін проведення	Примітки
1.	Вихідне тестування	Жовтень	
2.	Теоретична підготовка на уроках фізичної культури	Згідно розкладу	КГ – традиційна методика ЕГ – ігровий метод
3.	Виконання домашніх завдань	Регулярно	Завдання з зошиту по баскетболу [10]
4.	Правила змагань і організація змагань з баскетболу	Листопад	

5.	Перегляд художніх фільмів про баскетбол «Як Майк». «Гра за чужими правилами»	Листопад, січень	Домашній перегляд
6.	Відвідування змагань з баскетболу	Листопад – березень	
7.	Виховна година (класний час): презентація на тему «Історія виникнення та розвитку гри в баскетбол»	Грудень	
8.	Спортивне свято «Веселі старты» з елементами баскетболу	Грудень	Логічні теоретичні завдання
9.	Гра «Що? Де? Коли?» на спортивну тематику	Лютий	Питання з історії виникнення і розвитку баскетболу, правил змагань
10.	Спортивне свято «Помаранчевий м'яч»	Березень	Логічні теоретичні завдання
11.	Контрольне підсумкове тестування	Березень	

Важливим було викликати зацікавленість у дітей, прагнення до пізнання, свідоме ставлення до виконання завдань (рис. 1)

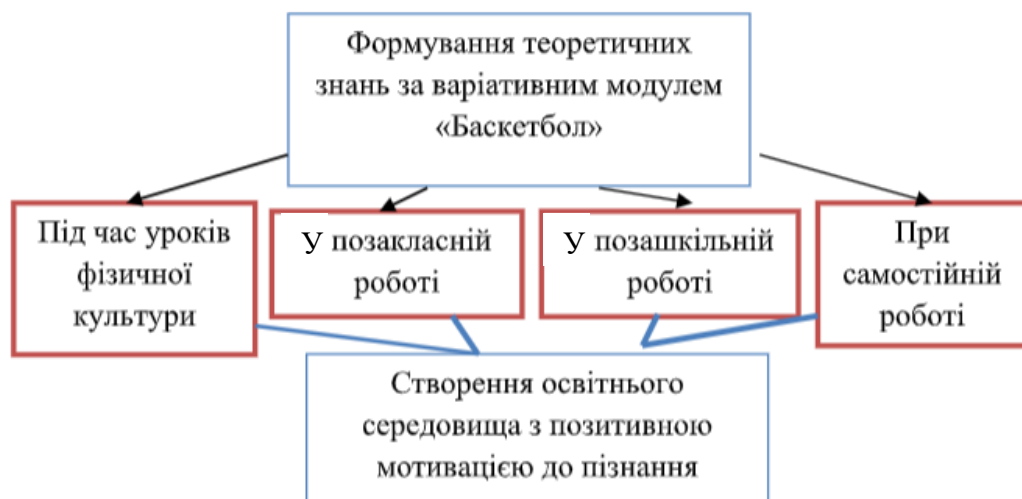

Рис. 1. Організаційна схема процесу формування теоретичних знань з баскетболу, використана в педагогічному експерименті

Для ознайомлення учнів з правилами змагань ми під час виконання фізичних вправ пояснювали окремі порушення, які фіксуються судьями у грі, а також задавали для домашнього самостійного вивчення основні правила баскетболу, без яких складно брати участь у грі: пробіжка, неправильне ведення м'яча, порушення середньої лінії, персональні зауваження.

Для виконання домашніх завдань нами використовувався матеріал теоретичного практикуму з міні-баскетболу, запропонований О.О. Мітовою та В.М. Онищенко (2019) для груп першого року навчання [10]. Завдання видавалися учням на окремих листочках, які вони повинні були здати виконаними на наступному уроці. Ці завдання носили творчий і пізнавальний характер, зокрема, розв'язання ребусів та кросвордів.

Відвідування офіційних змагань кваліфікованих баскетболістів відбувалося централізовано у супроводі батьків. Під час гри ми пояснювали учням правила змагань та дії гравців.

До будь якого масового заходу були включені завдання, в яких учні повинні були проявити рівень своїх знань з теорії баскетболу (історії виникнення, правил змагань); ці завдання могли вирішуватися індивідуально або разом усією командою. Тому готуючись до наступного спортивного заходу, учні намагалися самостійно підвищувати свій рівень теоретичних знань або консультуватися з учителем.

Серед завдань учням був і перегляд художніх фільмів, у яких основною темою була гра в баскетбол. Після домашнього перегляду кінострічки обговорювалися на уроках фізичної культури. Естетичне захоплення учнів переростало в бажання поглиблювати свої знання та навички з баскетболу. Більшість дітей переглядало фільми разом зі своїми батьками.

З метою перевірки знань застосовувалися різні методи: опитування (в усній та письмовій формі), програмований метод (учні отримують картки з питаннями і варіантами відповідей на них), використання ситуацій, у яких учні демонструють свої знання в конкретній діяльності. Оцінюючи знання учнів, враховувалася їхня глибина, повнота, аргументованість, вміння використовувати знання стосовно до окремих ситуацій.

Сучасний навчальний процес неможливий без інтенсивного використання інформаційних технологій, адже, як показав наш констатувальний експеримент, значну частину інформації учні звикли здобувати з інтернет-джерел. Тому активне впровадження комп'ютерних технологій у навчальний процес сприяє значному підвищенню інтересу учнів до електронних джерел навчальної, методичної і наукової інформації.

За допомогою комп'ютерного тестування ми визначали вихідний рівень знань за варіативним модулем «Баскетбол» учнів середнього шкільного віку. Зміст і складність питань відповідали програмним вимогам для учнів 5-х та 6-х класів. Тестові питання стосувалися історичних аспектів виникнення і розвитку баскетболу, основних правил змагань (табл. 3).

Результати тестування теоретичних знань за варіативним модулем «Баскетбол» учнів середніх класів

Питання	Кількість правильних відповідей учнів				
	ЕГ 5-х класів (n=75)		КГ 5-х класів (n=73)		6-х класів (n=60)
	початкові	кінцеві	початкові	кінцеві	початкові
В якій країні був винайдений баскетбол?	14%	100	12%	64	58%
Хто вважається засновником баскетболу?	0%	69	1%	32	15%
Яка тривалість гри в баскетбол?	15%	80	20%	33	38%
Скільки гравців в одній команді грає в баскетбол?	7%	100	8%	25	42%
Якого кольору переважно баскетбольний м'яч?	10%	100	14%	35	36%
Чи може кінцевим рахунком у баскетболі бути нічия?	6%	91	8%	12	21%
Скільки кроків з м'ячем дозволяється робити в баскетболі?	15%	94	22%	40	33%
Де і для кого діє правило 3-х секунд?	5%	66	7%	20	35%
Чи можна передавати м'яч назад через середню лінію?	2%	88	4%	27	38%
Скільки очок зараховується за м'яч забитий зі штрафного кидка?	5%	100	6%	38	35%
Відстань лінії 3-х очкового кидка до кільця становить:	2%	64	0%	27	28%
Скільки персональних зауважень максимально може отримати гравець?	6%	84	5%	33	35%
Визначений рівень за результатами тестування	Низький	Високий	Низький	Нижче середнього	Нижче середнього

Примітки: ЕГ-експериментальний група; КГ-контрольна група

Аналіз отриманих результатів учнів 5-х класів свідчить, що на початку дослідження кількість вірних відповідей учнів експериментальних і контрольних груп 5-х класів на різні питання майже збігалася і не мала суттєвої різниці. Цілком зрозуміло, що на більшість питань у школярів загалом не було відповідей, адже вони тільки почали вивчати цей варіативний модуль. Питання, що були відомі учням ще з початкової школи (що стосувалося кольору м'яча, тривалості гри, країни, засновника баскетболу), мали кращий

якісний показник. Загалом за початковим тестуванням не визначено значної відмінності між учнями різних класів.

Застосування у навчальному процесі вказаних вище заходів мало позитивний ефект, що відобразилося на підвищенні рівня теоретичних знань в учнів експериментальних 5-х класів з низького до високого. Кількість вірних відповідей у середньому збільшилася з 5,5% до 86,3% (рис.2). В учнів контрольних 5-х класів також відзначено покращення результатів, рівень підвищився з низького до нижче середнього, якість відповідей зросла з 8,9% до 32,2%, що майже відповідало рівню початкових знань учнів 6-х класів. Тобто, можемо зазначити природній хід зростання рівня теоретичних знань у контрольних класах.

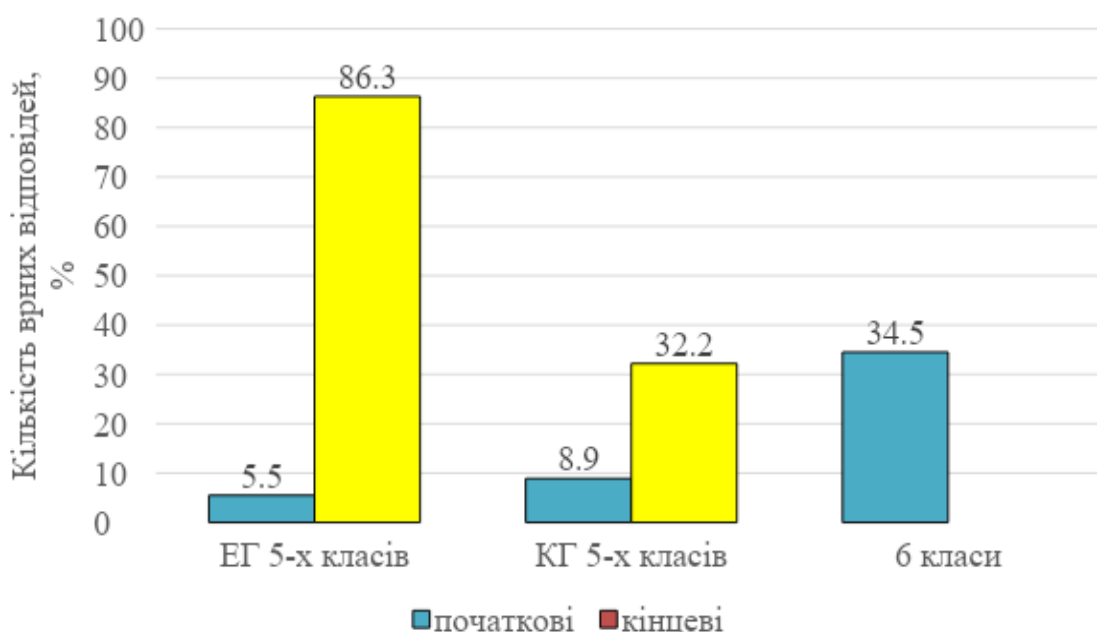

Рис. 2. Якісний показник сформованості теоретико-методичних знань учнів середніх класів за варіативним модулем «Баскетбол» (у %) ЕГ-експериментальний група; КГ-контрольна група

Отже, запропонована в експериментальних класах програма дозволила не тільки здійснити зовнішню мотивацію до підвищення теоретичних знань, але й вплинути на розвиток внутрішньої мотивації, коли учні самостійно та свідомо займаються самоосвітою, що стимулює прагнення до самовдосконалення та підвищення рухової активності.

Зміни в показниках рухової активності упродовж дослідження наведені в табл. 4.

Показники рухової активності учнів 5-х класів до та після педагогічного експерименту

Показник		ЕГ початок (n=75)	ЕГ кінцеві (n=75)	КГ початок (n=73)	КГ кінцеві (n=73)
Виконання ранкової гімнастики, %		18	64	20	23
Відвідування спортивних секцій, %		24	46	31	28
Фізкультурно-рекреаційна діяльність, %		44	78	47	56
Активна рухова діяльність за день, %	До 30 хв	47	18	45	41
	60 хв	22	29	23	26
	Більше 60 хв	31	53	32	33

Примітки: EG-експериментальний група; КГ-контрольна група

Дискусія. Фізичне виховання школярів середніх класів є невід’ємною частиною системи освіти, важливим чинником фізичного і морального здоров’я, комплексного підходу до формування інтелектуальних і фізичних якостей, теоретичної і фізичної підготовки учнів до активної життєдіяльності. Теоретична підготовленість учнів загальноосвітніх шкіл, як свідчать дані наукової літератури, характеризується інтегративним станом особистості, що включає оптимальну систему знань, умінь, навичок, потреб і мотивів до їх підвищення [8, 19]. Аналіз доступної літератури свідчить що, ще недостатньо розроблені методи, етапи, шляхи, засоби формування теоретико-методичних знань у школярів, які б могли спонукати їх до підвищення фізичної активності на основі свідомого ставлення до її значущості для власного здоров’я [18]. Таке положення вимагає свого послідовного обґрунтування та практичного вирішення.

Водночас, сьогодення дійсність вимагає йти не шляхом удосконалення методів, у яких принцип наслідування є провідним і призводить до інтелектуального та фізичного перевантаження учнів, а шляхом пошуку нових, ефективніших методів навчально-пізнавальної діяльності учнів в умовах шкільної освіти, зокрема, уроків з фізичної культури, що забезпечують виконання замовлення й потреби суспільства у вихованні здорового й активного покоління.

Метою нашого дослідження було дослідити потенційні зміни сприйняття учнями своїх потреб, формування мотивації в умовах розвивального середовища та усвідомленої діяльності. Було висловлено гіпотезу про те, що школярі підвищать своє уявлення про задоволення потреб та якість своєї мотивації до рухової діяльності завдяки своєму новому досвіду під час уроків за варіативним модулем «Баскетбол», та підсиленням рівня зацікавленості цим видом спорту в поза навчальний час. Отримані результати свідчать, що вчитель повинен підходити до навчального процесу творчо, застосовувати засоби, які подобаються дітям, враховувати їх вік, попередній

досвід і рівень підготовленості, при цьому не обмежуватися лише уроками, а пропонувати й інші заходи та методи. Це підтверджують й інші дослідження, проведені за цим напрямком [6, 7, 16, 19 та ін.]. Але все ж таки варто й у подальшому проводити такі дослідження: наприклад, збільшити кількість учасників, порівняти отримані результати з даними школярів з сільської місцевості, з'ясувати, наскільки такий підхід впливає на рівень формування рухових навичок, а не тільки на якість знань тощо.

Висновки. Експериментально доведено, що застосування розробленої програми, що містила комплекс заходів, спрямованих на підвищення рівня теоретико-методичних знань, сприяла засвоєнню навчального матеріалу з усіх тем варіативного модуля «Баскетбол» в учнів 5-х класів. Кількість вірних відповідей під час тестування в експериментальних групах складала в середньому 86,3%, в контрольних групах – 32,2%. Темпи приросту по відношенню до початкових результатів становили в ЕГ 80,8%. Зміни, що відбулися за час експерименту в показниках теоретико-методичних знань учнів ЕГ статистично достовірні ($p < 0,05$). Усвідомлення отриманих знань спонукало учнів ЕГ до підвищення рівня рухової активності за рахунок виконання ранкової гімнастики, відвідування спортивних секцій, занять фізичною рекреацією.

Перспектива подальших досліджень може полягати у поглибленому вивченні ефективних механізмів взаємодії всіх учасників освітнього процесу.

Список літературних джерел

1. Асаулюк ІО, Дмитренко СМ, Коннова МВ. Формування мотивації до занять фізичною культурою у школярів середніх класів загальноосвітнього навчального закладу /*Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*: збірник наукових праць. Вип.45; Київ-Вінниця: ТОВ «Планер». 2016; с. 5-8.
2. Безверхня ГВ. Формування мотивації до самовдосконалення учнів загальноосвітніх шкіл засобами фізичної культури і спорту: метод. рекомендації для вчителів фізичної культури. Умань: УДПУ, 2003. 52 с.
3. Виленский МЯ, Соловьев ГМ. Основные сущности характеристики педагогической технологии формирования физической культуры личности. *Физическая культура: воспитание, образование, тренировка*. 2001; №3. с. 1-7.
4. Вознюк ТВ. Функціонально-структурний підхід до удосконалення шкільної програми з фізичної культури (з

References

1. Asauliuk IO, Dmitrenko SM, Konnova MV. Formuvannia motivacii do zaniat' fizichnoiu kul'turoiu u shkolariv serednikh klasiv zagal'noosvitn'ogo navchal'nogo zakladu /*Suchasni informacijni tekhnologii ta innovacijni metodiki navchannia u pidgotovci fakhivciv: metodologija, teoriia, dosvid, problemi: zbirnik naukovih prac'*. Vup. 45. Kiiiv-Vinnicia: TOV "Planer" 2016; p. 5-8.
2. Bezverkhnia GV. Formuvannia motivacii do samovdoskonalennia uchniv zagal'noosvitnikh shkil zasobami fizichnoi kulturi i sportu: metod. rekomendacii dlia vchiteliv fizichnoi kulturi. Uman: UDPU, 2003. 52 p.
3. Vilenskij MYa, Solovyev GM. Osnovnye sushchnosti kharakteristiki pedagogicheskoi tekhnologii formirovaniia fizicheskoi kul'tury lichnosti. *Fizicheskaia kultura: vospitanie, obrazovanie, trenirovka*. 2001; vol.3. p. 1-7.
4. Vozniuk TV. Funkcional'no-strukturnij pidkhid do udoskonalennia shkil'noi programi z fizichnoi kul'turi (z rozdil' basketbol). *Visnik Chernigivs'kogo derzhavnogo pedagogichnogo universitetu imeni TG. Shevchenka*. 2007. p. 124-127.

розділу баскетбол). *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені ТГ. Шевченка*. 2007. с. 124-127.

5. Гозак СВ. Здоров'я дітей в умовах сучасних викликів. Національна академія медичних наук України. Доступно: <http://amnu.gov.ua/zdorov-ya-ditej-v-umovah-suchasnyh-vyklykiv/>

6. Дзюбко ЛВ. Особливості структури навчальної мотивації у підлітків з різним рівнем навчальних досягнень. Проблеми сучасної психології: Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України. За ред. Максименка СД, Онуфрієвої ЛА. Вип. 14. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2011; с. 205–21.

7. Дмитренко СМ. Застосування педагогічної технології навчання у процесі фізичного виховання учнів середніх класів. Збірник наукових праць Фізична культура, спорт та здоров'я нації» Вінниця: ТОВ «Планер», 2017; No3. с. 69-77.

8. Дяченко АА, Кульчицька ІА. Інтеграція теоретичних знань з фізичного виховання в освітній процес школярів початкової школи. Міжнародова конференція науково-практична Innovacje i nowoczesne technologie w edukacji: wkład Polski i Ukrainy, Sandomierz, Polska 5–6 maja 2017; с. 42-46.

9. Круцевич ТЮ. Приоритетные мотивы подростков к занятиям физической культуры и спортом. *Педагогика*. 2000. №7. с. 96-103.

10. Мітова ОО, Онищенко ВМ. Теоретичний практикум з міні-баскетболу для дітей першого року навчання. Дніпро, 2019. 68с.

11. Москаленко НВ. Педагогічні інновації у фізичному вихованні. Спортивний вісник Придніпров'я, 2009;(1):19-22.

12. Сергєєнкова О, Столярчук О, Коханова О. Педагогічна психологія. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 168 с.

13. Физическая культура: 5–7 кл.: учеб. для общеобразоват. учреждений [Виленский МЯ, Туревский ИМ, Торочкова ТЮ. и др.]; под ред.

5. Gozak SV. Zdrovyia ditej v umovakh suchasnyh viklykiv. Nacionalna akademiia medichnykh nauk Ukraini. Available from: <http://amnu.gov.ua/zdorov-ya-ditej-v-umovah-suchasnyh-vyklykiv/>

6. Dziubko LV. Osoblivosti strukturi navchal'noi motivacii u pidlitkiv z ryznim rivnem navchalnykh dosiagnen. Problemi suchasnoi psikhologii: Kamianec-Podil'skogo nacionalnogo universitetu imeni Ivana Ogienka, Institutu psikhologii im. Kostiuka GS. APN Ukraini. Za red. Maksimenka SD, Onufriievoi LA. Vip. 14. Kam'ianec'-Podil'skij: Aksioma, 2011. p. 205-221.

7. Dmitrenko SM. Zastosuvannia pedagogichnoi tekhnologii navchannia u procesi fizichnogo vikhovannia uchniv sereidnykh klasiv. Zbirnik naukovykh prac' Fizichna kultura, sport ta zdorov ia nacii» Vinnicia: TOV «Planer», 2017; No3. p. 69-77.

8. Diachenko AA, Kulchitska IA. Integraciia teoretichnykh znan z fizichnogo vikhovannia v osvitnij proces shkolariv pochatkovoї shkoli. Międzynarodowa konferencja naukowo-praktyczna Innovacje i nowoczesne technologie w edukacji: wkład Polski i Ukrainy, Sandomierz, Polska 5–6 maja 2017; p. 42-46.

9. Krucevich TY. Prioritetnye motivy podrostkov k zaniatiam fizicheskoi kultury i sportom. *Pedagogika*. 2000. vol.7. p. 96-103.

10. Mitova OO, Onishchenko VM. Teoretichnij praktikum z mini-basketbolu dlia ditej pershogo roku navchannia. Dnipro, 2019. 68 p.

11. Moskalenko NV. Pedagogichni innovacii u fizichnomu vikhovanni. Sportivnij visnik Pridniprov'ia, 2009;(1):19-22.

12. Sergieienkova O, Stoliarchuk O, Kokhanova O. Pedagogichna psikhologija. Navchal'nij posibnik. K.: Centr navchal'noi literaturi, 2019. 168 p.

13. Fizicheskaia kultura: 5–7 kl.: ucheb. dlia obshcheobrazovat. uchrezhdenij [Vilenskij MI, Turevskij IM, Torochkova TI. i dr.]; pod red. Vilenskogo MI. 6-e izd. M.: Prosveshchenie, 2010. 222 p.

14. Shamardina GM, Dolbisheva NG. Novij pidkhdid do rozgliadu strukturi fizichnoi kul'turi. Teoriia i metodika fizichnogo vikhovannia i sportu. 2002. vol. 2, 3.

15. Shiiian VM. Teoriia i metodika fizichnogo vikhovannia shkolariv. Ch. 1. Ternopil, 2001. 168 p, 246 p, 252-253 p.

Виленського МЯ. 6-е изд. М.: Просвещение, 2010. 222 с.

14. Шамардіна ГМ, Долбишева НГ. Новий підхід до розгляду структури фізичної культури. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2002. № 2, 3.

15. Шиян БМ. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Ч. 1. Тернопіль, 2001. с. 168, с. 246. с. 252-253.

16. James EK, Mike K, David K. Fundamental Basketball. Lerner Pub Group, July 1, 1996. 80 p. ISBN-10: 0822534584

17. Path M. My Pain Was My Motivation (Men's basketball coaches planner): High School Coaching Notebook For diagrams and Strategies. Independently Published, 2019. 102 p.

18. Stephen H, Alexander G-A, Megan LS, Lindsey RS. Middle and Elementary School Students' Changes in Self-Determined Motivation in a Basketball Unit Taught using the Tactical Games Model. *Journal of Human Kinetics*. 2017;(59)39-53. DOI:10.1515/hukin-2017-0146

19. Ward P, Kim I, Ko B, Li W. Effects of improving teachers' content knowledge on teaching and student learning in physical education. *Res Q Exercise Sport*, 2014;86(2):130-39.

16. James EK, Mike K, David K. Fundamental Basketball. Lerner Pub Group, July 1, 1996. 80 p. ISBN-10: 0822534584

17. Path M. My Pain Was My Motivation (Men's basketball coaches planner): High School Coaching Notebook For diagrams and Strategies. Independently Published, 2019. 102 p.

18. Stephen H, Alexander G-A, Megan LS, Lindsey RS. Middle and Elementary School Students' Changes in Self-Determined Motivation in a Basketball Unit Taught using the Tactical Games Model. *Journal of Human Kinetics* 2017;(59)39-53. DOI:10.1515/hukin-2017-0146

19. Ward P, Kim I, Ko B, Li W. Effects of improving teachers' content knowledge on teaching and student learning in physical education. *Res Q Exercise Sport*, 2014; 86(2):130-39.

DOI: 10.31652/2071-5285-2021-11(30)-15-26

Відомості про авторів:

Вознюк Т. В.; orcid.org/0000-0002-5951-7333; tv_vinnitsa@ukr.net; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, вул. Острозького, 32, Вінниця, 21000, Україна.

Свірищук Н. Ю.; orcid.org/0000-0001-6997-1778; razumashka83@bigmir.net; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, вул. Острозького, 32, Вінниця, 21000, Україна.

Галайдюк М. А.; orcid.org/0000-0003-3250-1005; halaidiuk.kolya@gmail.com; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, вул. Острозького, 32, Вінниця, 21000, Україна.